

Startnotitie

Afval is grondstof

Projectinformatie:

Registratienummer	
Vaststelling Directie	
Vaststelling College	
Portefeuillehouder	J.E.T.M. van Dongen
Opdrachtgever	B. Looije
Opdrachtnemer	T.P. Rus

Steller	T.P. Rus
---------	----------

Versiebeheer:

Versie	Auteur	Reden van aanpassing	Datum
1	Thomas Rus	Eerste versie	13-05-2014
2	Thomas Rus	Tweede versie	02-07-2014
3	Thomas Rus	Derde versie n.a.v. wijziging doelstellingen	06-01-2015
4	Thomas Rus	Wijziging n.a.v. overleg HVC 16-01-15	16-01-2015
5	Thomas Rus	Aanpassingen laatste versie	21-01-2015
6	Thomas Rus	Definitieve versie	30-01-2015

Inhoudsopgave

1. Aanleiding en prioriteitafweging	3
2. Doelstelling	6
3. Resultaat.....	6

1. Aanleiding en prioriteitafweging

Deze startnotitie is opgesteld als voorbereiding op een gemeentelijk afvalstoffenbeleid. Het doel is om een keuze te maken voor een bepaald scenario voor de inzameling van huishoudelijk afval bij de laagbouw in Den Helder.

Verantwoordt omgaan met afval, afvalinzameling en het hergebruik van de ingezamelde grondstoffen levert een belangrijke bijdrage aan het sparen van het milieu. Er zijn daarom landelijk doelstellingen vastgelegd waar gemeenten aan moeten voldoen in het kader van de afvalinzameling. In LAP2 (Landelijk Afval Plan 2010-2015) is een doelstelling geformuleerd voor 95% nuttige toepassing van afval en verplicht 60% materiaalhergebruik in 2015. Dit is later door staatssecretaris Atsma aangescherpt naar een ambitieniveau van 65%. Vervolgens is de doelstelling nogmaals verhoogd naar 75% in 2020. Veruit de beste methode om te komen tot een zo hoog mogelijk materiaalhergebruik is gescheiden inzameling aan de bron.

Gevolgen voor Den Helder

Voor Den Helder betekent dit dat er een grote slag gemaakt zal moeten worden. Het huidige materiaalhergebruik zit op 46%. Om de door het Rijk opgelegde doelstellingen te bereiken zal moeten worden ingezet op maatregelen die leiden tot vermindering van de ingezamelde hoeveelheid restafval.

Door nieuwe wetgeving vanuit het Rijk zien gemeenten zich daarnaast geconfronteerd met een verbrandingsbelasting op restafval van €13,-/ton. Dit betekent een flinke kostenpost en het wordt daarmee extra belangrijk om in te zetten op het beperken van het restafval en zoveel mogelijk afval gescheiden in te zamelen. Dit gescheiden afval kan beter worden hergebruikt en hoeft dus niet verbrand te worden. Dit leidt tot een lagere verbrandingsbelasting voor de gemeente.

De volgende stap

Het verschil tussen het huidige materiaalhergebruik en de doelstelling is groot. Om een volgende stap te zetten in het omhoog brengen van het materiaalhergebruik, is het niet voldoende om kleine aanpassingen aan het huidige inzamelsysteem te doen. Dit zal niet tot het gewenste resultaat leiden. Het moment is daarmee aangebroken om een andere weg in te slaan en te kiezen voor zoveel mogelijk gescheiden inzamelen van de verschillende afvalstromen. Dit betekent een essentiële wijziging in de inzamelsystematiek. Uitgangspunt is hierbij kostenneutraliteit. Op verzoek van gemeenten heeft HVC hiervoor vier scenario's opgesteld (afbeelding 1). Scenario 1 en 4 zijn voor Den Helder niet interessant. In deze notitie wordt voorgesteld om vanuit de huidige situatie (scenario 3) gefaseerd over te gaan naar scenario 2.

Scen. 1	240 ltr 1x4wkn	240 ltr 1x2wkn	240 ltr 1x4wkn	240 ltr 1x4wkn
Scen. 2		240 ltr 1x2wkn ¹	240 ltr 1x4wkn	240 ltr 1x4wkn
Scen. 3	240 ltr 1x2wkn	240 ltr 1x2wkn ¹	50 ltr 1x4wkn	240 ltr 1x4wkn
Scen. 4	240 ltr 1x2wkn	240 ltr 1x2wkn ¹	240 ltr 1x4wkn	 1x2wkn

Gewenste situatie

Huidige situatie

In deze notitie wordt de huidige situatie afgezet tegen de gewenste en wordt het traject hier naartoe beschreven. Het voorstel is erop gericht om meer waarde uit het huishoudelijk afval te halen. Door waardevolle grondstoffen, zoals groente-, fruit en tuinafval, oud papier en karton en kunststof verpakkingen uit het afval te halen wordt een substantiële bijdrage geleverd aan de landelijke duurzaamheidsdoelstelling van 75% materiaalhergebruik. Bovendien vertegenwoordigen deze grondstoffen, die nu nog voor een belangrijk deel in het restafval belanden, een belangrijke financiële waarde. Daarnaast wordt door de voorgestelde maatregelen de dienstverlening voor deze grondstoffen uitgebreid en neemt de service voor de inwoners van onze gemeente toe. Ook leveren de maatregelen een bijdrage aan een schonere openbare ruimte doordat het wegwaaien van losse materialen (met name kunststof verpakkingen) wordt beperkt.

Kaders

- Landelijk Afvalbeheerplan: hierin is de landelijke doelstelling opgenomen van 65% materiaalhergebruik in 2015. Deze landelijke doelstelling is nog eens verhoogd naar 75% materiaalhergebruik in 2020.
- Verbrandingsbelasting: met ingang van 1 januari 2015 wordt er een verbrandingsbelasting geheven op huishoudelijk restafval dat niet kan worden hergebruikt. Dit betreft een maatregel van de rijksoverheid die het hergebruik van materialen dient te stimuleren. Door het terugdringen van de hoeveelheid restafval door het verbeteren van de gescheiden inzameling van de grondstoffen kan de financiële impact van de verbrandingsbelasting voor gemeenten worden beperkt.

Huidige situatie

Momenteel worden in Den Helder groente, fruit- en tuinafval (GFT), oud papier en restafval huis-aan-huis ingezameld met rolemmers en kunststof door middel van zakken. Uit sorteeranalyses blijkt dat er in het restafval nog een grote hoeveelheid herbruikbare stromen zit. Deze worden echter niet gescheiden ingezameld en door verontreiniging zijn ze vaak niet herbruikbaar. Er blijft dan geen andere mogelijkheid over dan deze te verbranden. Dat is natuurlijk zonde omdat op deze manier veel waardevolle grondstoffen verloren gaan en de verbrandingsbelasting stijgt.

HVC, die de afvalinzameling in Den Helder verzorgt, heeft naar aanleiding van de doelstellingen die in de LAP2 worden gesteld, een aantal scenario's voor de inzameling van huishoudelijk afval bij de laagbouw ontwikkeld. Momenteel is de inzameling van het huishoudelijk afval in Den Helder ingericht volgens scenario 3. In 2014 zijn hiervoor over de hele gemeente met uitzondering van een deel van de Stad Binnen de Linie op basis van vrijwilligheid blauwe rolemmers voor papier en karton uitgerold. Het gaat daarbij om de gebieden waar door middel van zijbelading ingezameld wordt. Er is hiermee een goede eerste stap gezet in het omhoog brengen van het materiaalhergebruik. De doelstellingen worden echter nog lang niet behaald.

Gewenste situatie

Als volgende stap in het traject stellen wij voor om gefaseerd over te gaan op scenario 2. Het zogenaamde omgekeerd inzamelen. Omgekeerd inzamelen houdt in dat de grootste inzamel fracties (GFT, papier en kunststof) gescheiden huis-aan-huis worden ingezameld bij de laagbouw door middel van rolemmers. Het gebruik van deze rolemmers is daarmee niet langer vrijwillig. Het restafval wordt 'op afstand gezet' door middel van een ondergrondse container op een centrale plek in de wijk. Bewoners hebben dan dus niet langer een grijze rolemmer voor restafval aan huis. Dit is mogelijk omdat de hoeveelheid restafval die overblijft beperkt zal zijn. Kunststof is bijvoorbeeld verantwoordelijk voor ongeveer 60% van het huidige volume van het restafval. Daarnaast wordt op deze wijze ontmoedigd om herbruikbare stromen in het restafval te gooien en zal het hergebruikpercentage dus toenemen. Voorbeelden in het land laten dit ook zien (bijlage 2).

Scenario 1 is voor Den Helder minder interessant omdat er bij veel woningen onvoldoende ruimte is om 4 rolemmers te plaatsen en de verwachting bovendien is dat dit op de nodige weerstand van bewoners zal stuiten.

Waarom omgekeerd inzamelen?

Omgekeerd inzamelen is een traject dat de nodige inzet en betrokkenheid vraagt van de gemeente en haar bewoners. Men moet op een andere wijze gaan inzamelen en er dient een nieuwe inzamellogistiek opgezet te worden. Toch is het wenselijk om dit traject in te zetten en wel om de volgende redenen:

- *Gescheiden inzamelen aan de bron:* Uit sorteeranalyses door de HVC blijkt dat zich jaarlijks nog 20kg kunststof per inwoner in het restafval bevindt. Daarnaast wordt per inwoner jaarlijks 3,5kg kunststof minder gescheiden ingezameld dan in vergelijkbare gemeenten. Er is dus nog een groot potentieel aan kunststof in het restafval aanwezig wat gescheiden kan worden ingezameld en dan voor hergebruik beschikbaar is. Daarnaast zit ook GFT nog in ruime mate in het restafval. Door restafval op afstand te plaatsen, zal dit af gaan nemen en zullen de ingezamelde stromen meer homogeen zijn. Homogene stromen zijn eenvoudiger en hoogwaardiger te recyclen dan verontreinigde. Gescheiden inzameling komt zo het hergebruik en daarmee het milieu ten goede.
- *Verbrandingsbelasting:* Vanaf 1 januari 2015 betalen gemeenten €13,-/ton restafval dat verbrand wordt aan verbrandingsbelasting. Deze wordt door het Rijk opgelegd en komt direct ten laste van de afvalbegroting. Op basis van het ingezamelde tonnage in 2014 komt dit voor Den Helder neer op een bedrag van €250.000 per jaar. Het is goed mogelijk dat dit tarief in de komende jaren verder zal stijgen. Door meer gescheiden in te zamelen, hoeft er minder afval verbrand te worden. Dit verschil is direct merkbaar in de verbrandingsbelasting.
- *Straatbeeld:* De verwachting is dat het omgekeerd inzamelen leidt tot minder zwerfafval, minder dumping van afval op straat en daarmee leidt tot een kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte. Voorlichting en, waar nodig, handhaving is hierbij ook van belang. Door het verdwijnen van de grijze rolemmer, verdwijnt er daarnaast een inzamelmoment. In plaats van zes keer per maand (2x Rest, 2x GFT, 1x Papier en 1x Kunststof d.m.v. zakken), staan er nog maar vier keer per maand rolemmers op straat om geleegd te worden (2x GFT, 1x Papier, 1x Kunststof). Dit komt het straatbeeld ten goede en vermindert de hinder. Daarnaast is er in Den Helder sprake van een behoorlijke overcapaciteit aan grijze rolemmers waardoor er onevenredig veel op straat aangeboden worden. Door het verdwijnen van de grijze rolemmers, zal dit probleem ook steeds kleiner worden.
- *Kunststofinzameling:* Kunststof wordt momenteel ingezameld door middel van zakken. De gemeente krijgt hierover veel klachten. De zakken waaien weg, worden lek gepikt door vogels en het afval ligt op straat. Door het invoeren van een rolemmer voor kunststof, wordt dit probleem verholpen. Daarnaast biedt de rolemmer op korte termijn de mogelijkheid om ook drankkartons gescheiden in te zamelen. Met de huidige inzamelzakken is dit niet mogelijk omdat de kartons hier doorheen prikken met alle gevolgen van dien.

Hoe gaan we dit bereiken?

Het traject voor het invoeren van omgekeerd inzamelen is opgedeeld in drie deelprojecten.

- 1) *Uitrol bij ontwikkelgebieden:* Ontwikkelgebieden bieden een uitgelezen kans om het omgekeerd inzamelen eenvoudig in te voeren. Er kan dan in de planfase al rekening gehouden worden met bijvoorbeeld het plaatsen van de ondergrondse container. Daarnaast wordt er niets gewijzigd in een bestaande situatie en zal eventuele weerstand vanuit bewoners dus beperkt of zelfs nihil zijn. We willen het traject starten op onderstaande locaties:
 - Willem Alexanderhof fase 1 (130 woningen, oplevering 1^e perceel á 20 woningen april 2015)
 - Huisduinerkwartier (30 woningen, oplevering verwacht begin 2016)
 - Aanleunwoningen Vechtstraat (21 woningen, oplevering verwacht eind 2015)
- 2) *1^e fase in Julianadorp:* Julianadorp is bij uitstek een wijk waarin omgekeerd inzamelen kan worden uitgevoerd. Wij stellen daarom hier met de uitrol van omgekeerd inzamelen te starten. Na een jaar zullen de resultaten hiervan worden geëvalueerd en worden gepresenteerd aan de gemeenteraad. Bij goede resultaten zal het omgekeerd inzamelen gefaseerd verder worden uitgerold over een deel van de stad (De Schooten, Nieuw Den Helder).
- 3) *Rest van de stad:* Om in de rest van de stad al slagen te kunnen maken in het beperken van restafval in de aanloop naar een bredere uitrol van het omgekeerd inzamelen, stellen wij een aantal maatregelen voor:
 - Handhaving op illegale dumping van afval: In delen van de stad is sprake van veel illegale dumping. HVC rijdt hiervoor een dumpingenroute. Dit afval wordt aangemerkt als restafval en dus verbrand. Door dumpingen te beperken door voorlichting en waar nodig handhaving, zal de hoeveelheid restafval afnemen. Daarnaast dient dit ook als voorbereiding op het meer gescheiden inzamelen. Er is hiertoe een traject gestart tussen de afdelingen VVH, SB

en HVC om de handhaving op dumping van afval zo goed mogelijk in te richten. Onderzocht wordt om mensen op grotere afstand van de arbeidsmarkt in te zetten als afvalcoach (social return on investment). Met dit laatste zijn in verschillende gemeentes proeven gedaan met positieve resultaten (minder dumping en een beter straatbeeld).

- Chippen/stickeren van restafvalcontainers: Momenteel is onvoldoende zicht op hoeveel grijze rolemmers er in omloop zijn. Bewoners kunnen een grijze rolemmer aanvragen en de praktijk leert dat sommige mensen dit ongeoorloofd doen en daardoor twee of nog meer rolemmers bij de woning hebben staan. Dit heeft tot een wildgroei aan grijze rolemmers geleid. Door het chippen of stickeren van één restafvalcontainer per huishouden en het innemen van de rest, wordt dit teruggebracht. De hoeveelheid restafval zal daarmee ook afnemen.
- Ondergrondse inzamelvoorzieningen voor restafval voorzien van een toegangssysteem: Bewoners die hier gebruik van mogen maken krijgen een pas voor het gebruik. Hiermee wordt voorkomen dat anderen (waaronder bedrijven) deze voorziening gebruiken voor het storten van afval.

Kosten

Het uitgangspunt bij het invoeren van omgekeerd inzamelen is kostenneutraliteit. Omdat de ingezamelde stromen een financiële waarde vertegenwoordigen en de verbrandingsbelasting zal dalen, lijkt dit ook haalbaar. Wanneer de gemeenteraad opdracht geeft tot het verder uitwerken van het traject, zal een uitgebreidere kostenberekening worden opgesteld. Als hieruit blijkt dat er aan de invoering toch extra kosten verbonden zijn, zal dit opnieuw worden voorgelegd aan de gemeenteraad.

2. Doelstelling

De doelstelling van deze notitie is om de raad de uitgangspunten vast te laten stellen die leidend zullen zijn voor het verder inrichting van de afvalinzameling in Den Helder.

3. Resultaat

Op basis van dit document kan de gemeenteraad vaststellen welk scenario in Den Helder gekozen wordt voor de inzameling. Op basis van dit besluit, zal een uitgebreidere beleidsnotitie worden opgesteld in de vorm van een afvalbeleidsplan voor de gemeente. En zal de implementatie hiervan worden voorbereid.